

ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ - ΓΚΙΚΑΣ

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

[ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ]

*Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»
τεύχος 1101 τῆς 15 Μαΐου 1973*

ΑΘΗΝΑ 1973

ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ-ΓΚΙΚΑΣ

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

[ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ]

Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»
τεύχος 1101 τῆς 15 Μαΐου 1973

Σεὺ μέγιστος καὶ τίμιωτα
Φίλοι Μακεδόνες
τὴν ἀρετὴν ἔχοντες ἀποθήματα

ΑΘΗΝΑ 1973

Γκίκας

Ἡ «Ἑλληνοαμερικανική Ἐνωσις», γιά νά τιμήσει τόν ζωγράφο Ἀκαδημαϊκῶ κ. Ν. Χατζηκυριάκο - Γκίκα, ὀργάνωσε στίς ἀθουές της (ἀπό τίς 3 - 23 Ἀπριλίου) ἀναδρομική ἔκθεση τῶν ἔργων του (μέ πίνακες, σχέδια καί ἄλλες καλλιτεχνικές καί πνευματικές ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του). Ἡ ἔκθεση ἀνοίξε μέ ἐορταστική συγκέντρωση, ὅπου μίλησε ὁ πρόεδρος τῆς «Ἑλληνοαμερικανικῆς Ἐνώσεως» Καθηγητής κ. Ἄγγελος Κατακουζηνός καί ὁ τιμῶμενος. Παραθέτουμε δλόκληρα καί τά δυὸ κείμενα. — Η «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ».

Μιά βαθεῖα συγκίνηση μέ κατέχει αὐτή τή στιγμή, μιὰ μεγάλη συγκίνηση, πού μοῦ εἶναι πολὺ δύσκολο νά τή συγκρατήσω.

Γιατί ὁ κορυφαῖος μας ζωγράφος Χατζηκυριάκος - Γκίκας, πού τόν τιμοῦμε ἀπόψε στήν Ἑλληνο Ἀμερικανική Ἐνωσι, ὁ ἀγαπημένος μου φίλος, εἶναι ἕνα πολύτιμο συναίσθηματικό κομμάτι τῆς ζωῆς μου, μιᾶς δλάκαιρης ζωῆς.

— Πᾶμε νά σοῦ γνωρίσω τὸ γιὸ τοῦ Ναύαρχου Χατζηκυριάκου, μοῦ εἶπε ἐκεῖνο τὸ θράδυ στὸ Παρίσι, πόσα χρόνια πίσω, ὁ ποιητῆς πού μέ τιμοῦσε μέ τή φιλία του, ὁ Μαλακάσης, ὁ τροβαδούρος πού θαύμαζα τόσο πολὺ. Εἶναι ἕνας πολὺ ἐνδιαφέρων νέος τῆς ἡλικίας σου, ἕνας ζωγράφος μέ μεγάλο ταλέντο, συνέχισε ὁ Μαλακάσης.

Καί ὅταν μπήκαμε στὸ βοερό καφενεῖο τοῦ Quartier Latin γεμάτο ζωηρὲς συντροφίες ἀπὸ νεαροὺς ἀνέμελους φοιτητῆς σὰν καί μένα καί ἀντίκρισα τὸν νεανία τῶν 19 ἐτῶν πού ἐπρόκειτο νά γνωρίσω, ξαφνιάστηκα καί κοντοστάθηκα.

Καθισμένος σ' ἕνα τραπέζι ὀλομόναχος, ἕνας εὐπατρίδης μέ πλατύγυρο μαῦρο καπέλο ἐξόχου πολυτελείας, ὕφος ἀριστοκρατικό καί συκρατημένο πού σέ κρατοῦσε σέ ἀπόσταση. Περιποιημένο λεπτὸ μουστάκι καί μυτερὸ ἄψογο μούσι. Καί ἕνα χέρι μακροδάχτυλο εὐγενικό ν' ἀκουμπᾶ νωχελικᾶ

στὴ χρυσή λαβὴ ἑνὸς ὑπέρομφου μπαστουνοῦ ἀπὸ πολύτιμο ξύλο.

Τὴν ἐπιβλητική, σοβαρὴ ὅσο καί ἐκξεζητημένη αὐτὴ ἐμφάνιση ἑνὸς νεαροῦ καλλιτέχνη 19 ἐτῶν, τὴν συμπλήρωνε ἕνα ὀλοστρόγγυλο γυαλιστερὸ μονόκλ, πού τὸ μαῦρο κορδόνι του χαράκωνε τὸ ὠχρὸ καί φένο πρόσωπο, καί κατέβαινε μέ μιὰ χαριτωμένη κίνηση γιά νά στηριχθῆ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ πολύτιμα κουμπιά πού στόλιζαν τὸ βελούδινο γελέκο του.

— Μὴ τὸν βλέπεις ἔτσι, μοῦ εἶπε ὁ Μαλακάσης, ἔλα, προχώρει, εἶμαι βέβαιος πῶς θά κάνετε καλὴ παρέα, καί μέ τράβηξε ἀπὸ τὸ μπράτσο.

Ὡστόσο, αὐτὴ ἡ μοναχικὴ ψυχρὴ φιγούρα ζωτάνεψε ξαφνικᾶ ὅταν πλησιάσαμε.

Χαιρέτησε μέ ἄπειρο σεβασμὸ τὸν ποιητὴ καί ἄπλωσε τὸ χέρι του σέ μένα μέ πολλὴ εὐγένεια. Τότε καί μόνο πρόσεξα τὰ μεγάλα βαθεῖα μάτια του πού σπίθιζαν παράξενα.

— Ἐγὼ φεύγω, παιδιά, εἶπε ὁ Μαλακάσης καί μᾶς ἄφησε.

— Καθῆστε, παρακαλῶ, μέ προσκάλεσε ὁ Χατζηκυριάκος μέ ὕφος οἰκοδεσπότη ἀρχοντικοῦ σαλονιοῦ.

Ὁμολογῶ πῶς κᾶθησα ἀπρόθυμα καί ἀνόρεχτα. Ἀλλὰ εὐθὺς ἀμέσως, ὅσο περιέργο καί ἂν σᾶς φαίνεται, ἄρχισε μεταξὺ μας μιὰ

ζωντανή και ενδιαφέρουσα συζήτηση, που συνεχίστηκε όλη τη νύχτα, και μᾶς βρήκαν τὰ χαράματα στους δρόμους τοῦ Παρισιῦ, κάτω ἀπὸ τὶς ἀνθισμένες καστανιές.

Μιά συζήτηση πὸ κράτησε ὥρες, μέρες, χρόνια δάλαυρα, ἕνας διάλογος, πὸ μᾶς ἔδωσε σφιχτὰ ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ μέχρι σήμερα καὶ πὸ ἐλπίζω νὰ κρατήσει γιὰ πάντα.

Ἐκεῖνο, λοιπόν, τὸ πρῶτο βράδυ τῆς γνωριμίας μας, μὸ ἀποκαλύφθηκε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ἄνθρωπος.

Ἡ πλατεῖα καὶ θαθεῖα μόρφωσή του, ἡ καλλιπέεια τοῦ λόγου, ἡ εὐπρέπεια, ἡ τιμιότητα καὶ ὠριμότητα τῆς σκέψης του, με ἐντυπωσίασαν καὶ με κατέκτησαν. Καὶ σὲ ἀντίθεση με τὴν τότε ἐξεζητημένη ἐμφάνισή του, πὸ θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀναλύσω παράκατω, με ἐξέπληξαν ἡ σεμνότητα καὶ τὸ ἦθος του. Ἀνακάλυψα ἀκόμα μιὰ ἀπέραντη καλωσύνη καὶ ἕνα ἰδιότυπο καὶ πολὺ ἐκλεπτυσμένο χιούμορ, πὸ τὸν ἔκαναν εὐχάριστο καὶ χαριτωμένο συνομιλητὴ. Κι ὅταν ἀργότερα με ἐμύησε στὴν τέχνη του καὶ εἶδα τὰ ἔργα του, ἐγοητεύθηκα καὶ τὰ ἀγάπησα εἰλικρινὰ καὶ θαθεῖα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή. Ἔτσι μπορῶ νὰ πῶ πὸς εἶμαι ἀπὸ τοὺς πρῶτους φανατικούς καὶ πιστοὺς θαυμαστὲς του.

Καὶ τότε ἦταν πὸ ἄρχισε ἕνας νέος διάλογος χρωματικὸς αὐτὴ τὴ φορά, με τὸν Γκίικα, πὸ μὸ μιλοῦσε μέσα ἀπὸ τοὺς πίνακές του.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἔντονη παρουσία τοῦ καλλιτέχνη μέσα στὸ ἔργο του καὶ ὁ συνταυτισμὸς του μ' αὐτό, χωρὶς παραχωρήσεις καὶ χωρὶς συμβιβασμούς, προσδίδει μιὰ ξεχωριστὴ ἀξία στὴ ζωγραφικὴ τοῦ Γκίικα, τὴν ἀξία τῆς ἀληθινῆς τέχνης.

Ἄλλ' ἂς ἐπανέλθουμε τώρα στὸν ἄνθρωπο.

Πιστεύω πὸς ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισή του, πὸ τόσο με ξάφνιασε τότε στὸ Παρίσι, δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ ἐντυπωσιάσει ἀλλὰ τοῦ ἐχρησίμευε, θὰ ἔλεγα, σὰν μιὰ ἰσχυρὴ καὶ καλαίσθητη πανοπλία, γιὰ νὰ προστατεύσει τὸν πλοῦσιό καὶ πολὺ εὐαίσθητο ἐσωτερικό του κόσμο. Ἦταν μιὰ ἐξωστροφικὴ ἄμυνα ἐνὸς ἰδιοσυστατικῦ ἐνδόστροφου, ταλαιπωρημένου ἀπὸ πολύμορφα συναισθηματικὰ

ρεύματα, πὸ τὰ περισσότερα εἶχαν μιὰ γονικὴ προέλευση.

Ἡ γονικὴ αὐτὴ ἐπίδραση ἐπέβαλε μόνον ἐπιφανειακὰ τὴν παρουσία τῆς, γιὰ νὰ προσδώσει στὸ νέο ζωγράφο μιὰ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τοῦ πατέρα. Τὸ ἐξωστροφικὸ ὅμως τοῦτο ὑποκατάστατο, δὲν εἶχε καμιά ἀνασταλτικὴ ἐπιρροὴ στὴν καλλιτεχνικὴ πορεία τοῦ Γκίικα. Ὁ μεγάλος του θαυμασμὸς γιὰ τὸν πατέρα του, τὸν ἰσχυρὸ αὐτὸν ἄνδρα στὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἐμφάνιση, σὰν τὸ στόλαρχο Χακυριάκο, ἀντὶ νὰ γίνει μιὰ γονικὴ καταπίεση καὶ νὰ τὸν ὑποτάξει στὸν ἐνδοστροφισμό του, ἀντίθετα μετουσιώθηκε στὴ ζωγραφικὴ του σὲ μιὰ ρωμαλεότητα στὸ χρῶμα καὶ στὸ σχέδιο πὸ χαρακτηρίζει τὴ τέχνη του.

Ταυτόχρονα, μιὰ ἔντονη μητρικὴ ροπή, μιὰ τρυφερότητα πρὸς τὴν εὐγενικὰ ἀρχόντισσα, τὸ γένος Γκίικα, τὴ λεπτεπίλεπτη καὶ ἀδύναμη μητέρα του, προκαλεῖ μιὰ συναισθηματικὴ ἀναδίπλωση τοῦ Γκίικα, μέσα στὸν ψυχικό του κόσμο, σὰν τὸ ἔμβρυο μέσα στὴ μήτρα τῆς μάνας του καὶ ἀποτελεῖ πηγὴ συγκινήσεων καὶ τὸν πυρήνα δημιουργίας στὴ ζωὴ του.

Ἔτσι φορτισμένος ἀπὸ συγκινησιογόνα ἐρεθίσματα ὁ Γκίικας, καταφεύγει καὶ ἀναδιπλώνεται μέσα στὴ κοιλιὰ τῆς τέχνης. Καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς λαβυρινθώδεις, σκοτεινοὺς καὶ στενοὺς δρομίσκους, πὸ βλέπουμε σὲ τόσοις πίνακές του, μεταφέρει στὴ ζωγραφικὴ του τὶς παλμικὲς συναισθηματικὲς δονήσεις του, πὸ μετουσιώνονται σὲ ἕνα γνήσιο λυρισμὸ πὸ χαρακτηρίζει τὰ ἔργα του.

Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Γκίικα δὲν εἶναι φλύαρη. Εἶναι ἕνα τραγούδι χωρὶς λόγια, ὅπου ἡ τέχνη χωρὶς μύθους καὶ ἀλληγορίες, χωρὶς ἀνέκδοτα, χωρὶς ἀραβουργήματα περιττά, μ' ἕνα πρόσωπο ὀλοκάθαρο χωρὶς ψιμύθιο, ἀποτελεῖ τὸ εὐτυχιμένο συναπάντημα τῆς ποίησης καὶ τῆς σοφίας, εἶναι τὸ ἀρμονικὸ σύμπλεγμα ἐνὸς στέρεου στὴν ἀρχιτεκτονικὴ του πεντάγραμμου, με ἐξαιρίες μελωδικὲς νότες νὰ πεταλουδίζουν πάνω σὲ χρυσὲς γραμμὲς του. Εἶναι μιὰ δωρικὴ κολώνα μεσ' τὸ χρυσορόδινο ἡλιοθασίλεμα.

Αὐτὴ ἡ ὀργανωμένη δομὴ, με τὴν ἐξαι-

σια πολύχρωμη μουσική ἄρμονία, πού θαυμάζουμε στὰ ἔργα τοῦ Γκίκα, ἔχει τὴν ἀφετηρία της σὲ μιὰ θαθεῖα πίστη καὶ σὲ μιὰ ψυχική του ἀνάγκη. Μιὰ θαθεῖα πίστη τοῦ ζωγράφου στὶς βασικὲς πηγαῖες ἀρχὲς τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, ὅπως εἶναι ἡ ἀρχιτεκτονική ἀλήθεια καὶ ἰσορροπία, πού γίνεται ὁ φυσικὸς τους φορέας, χάρις στὴ σπάνια πνευματικὴ του συγκρότηση.

Αὐτὴ ἡ αἰωνόβια προγονικὴ ἰσορροπία καὶ τάξη εἶναι ὁ μαθηματικὸς ἄξονας, πού γύρω του περιστρέφεται ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Γκίκα. Καὶ ἐκσχυμένη ἀπὸ τὴ φιλοσοφικὴ του σκέψη καὶ τὴ ψυχική του δομὴ καὶ μελοποιημένη ἀπὸ τὸ πηγαῖο ταλέντο του, ἀκτινοβολεῖ σὲ τόπο καὶ σὲ χρόνο, γιὰ νὰ μᾶς φέρει τὸ αἰσιόδοξο μήνυμα μιᾶς ἀληθινῆς τέχνης πού εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ πεμπτοσύνη της.

Ἔτσι ὁ Γκίκας εἶναι ζωγράφος Ἀπολλώνιος, ἀλλὰ καὶ Διονυσιακός. Γιατὶ μιὰ ἔντονη ψυχικὴ ἀνάγκη τὸν ὠθεῖ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν τυραννικὸ ἐνδοστροφισμό του, μὲ μιὰ λυρική ἐξωστροφικὴ ἔκρηξη, πού σὰν τὸ γεμάτο ρόδι σκάζει, ξεχύνεται καὶ χρωματίζει τὰ ἔργα του.

Τὸ πηγαῖο αὐτὸ λυρικό καὶ χαρούμενο ξέσπασμα τοῦ Γκίκα, πού εἶναι σὰν μιὰ λύτρωση ἀπὸ τίς ἐνδοστροφικὲς ἀπωθήσεις του, διαποτίζει χρωματικὰ τοὺς πίνακές του, δένεται σφιχτὰ καὶ ἁρμονικὰ μὲ τὴν ἀρχιτεκτονική τους καὶ τοὺς καθιστᾷ ἀνθεκτικούς στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ στὰ διάφορα καλλιτεχνικὰ ρεύματα. Ἔτσι, ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Γκίκα δὲν εἶναι σὰν ἓνα βεγγαλικὸ πού βγάζει μιὰ μεγάλη λάμψη ἀλλὰ σθίνει καὶ χάνεται γρήγορα. Καὶ ἔχει ἀπόλυτα δίκιο ὁ μεγάλος ποιητὴς καὶ τεχνοκρίτης τῆς Ἀγγλίας Stephan Spender, ὅταν γράφει γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Γκίκα : «Δὲν χρειάζεται νὰ διαστεῖς μήπως καὶ δὲν προλάβεις νὰ τὸ δεῖς, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ περισσότερα σύγχρονα ἔργα, πού μπορεῖ νὰ εἶναι πολλὲς φορές ἐντυπωσιακὰ ἀλλὰ εἶναι ἐφήμερα. Γιατὶ, ἀντίθετα, τὸ ἔργο τοῦ Γκίκα ἔχει σταθερὴ διάρκεια καὶ συνέχεια».

Ἡ σταθερὴ αὐτὴ διάρκεια, πού τόσο εὐστοχα ὑποστηρίζει ὁ Stephan Spender. ὀφείλεται, νομίζω, στὸ γεγονός ὅτι ὁ Γκίκας ἔχει τίς ρίζες του θαθεῖα μέσα στὸν Ἑλλη-

νικό χῶρο, πού εἶναι ὁ χῶρος του, μὲ τὴν ὀλοκληρωμένη του ἔννοια, καὶ ἀγκαλιάζει τὴν Ἑλληνικὴ τέχνη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δημόκριτου, τοῦ ὀλοκληρωμένου αὐτοῦ σὰν τὸ Leonardo Davinci προσωκρατικοῦ σοφοῦ, ὡς σήμερα.

Ὁ Γκίκας στέκεται εὐλαδικὰ στὸ Βυζάντιο, πού ἡ Αὐτοκρατορικὴ μεγαλοπρέπειά του μένει πάντα ἀγγιχτὴ καὶ ἀμόλυπη στὴ σκέψη τοῦ ζωγράφου. Ἡ χρωματικὴ παρουσία τῆς Βασιλίδος στολίζει πάντα τὰ ἔργα του καὶ ὁ ζωγράφος ἐκφράζεται ἀνετα στὴ γλώσσα τῶν μωσαϊκῶν της, ἐνῶ γύρω του Βυζαντινὲς μελωδίες ἤχου ἄνω ἀπὸ τοὺς θόλους μιᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησιᾶς, ὅπου ὁ Γκίκας ντυμένος μὲ χρυσοκέντητα ἄμφια ἱεουργεῖ γαλήνιος.

Τὴ φανταστικὴ αὐτὴ εἰκόνα πού σὰς ἔδωσα συμπληρώνει θαυμάσια ὁ γνωστός τεχνοκρίτης Pierre Rouve, πού γράφει γιὰ τὴν ἐκθεση τοῦ Γκίκα στὴ «White Chapel Gallery» στὸ Λονδίνο: «Ὅταν βλέπετε τὸ Γκίκα νὰ ζωγραφίζει, ἔχετε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ Ἱστορία εἶναι μιὰ ψευδαίσθηση καὶ πῶς ἡ Βασιλεύουσα γιὰ τὸν ζωγράφο αὐτὸν δὲν ἔπесе ποτέ». Ὁ Γκίκας ζωγραφίζει, συνεχίζει ὁ Pierre Rouve, ὅπως θὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζωγραφίζουν οἱ πρόγονοί του, ἀν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα εἶχαν μιὰ πιδ εὐνοϊκὴ ἐξέλιξη. Καὶ ὅμως ὁ Γκίκας δὲν ἐπαναλαμβάνει τὸ παρελθόν, ἀλλὰ τὸ μετουσιώνει σ' ἓνα δυναμικὸ παρόν», τελειώνει πολὺ ὠραῖα ὁ Rouve τὴν κριτικὴ του.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ ἤθελα νὰ τονίσω πῶς ἡ Ἑλληνικότητα τοῦ Γκίκα, στὴν ὁποία τόσο ἐπιμένω γιατί εἶναι ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης του, ἔχει προξενήσει μεγάλη ἐντύπωση καὶ σὲ ἄλλους ἐπιφανεῖς μελετητὲς τοῦ ἔργου του, ὅπως ὁ μεγάλος σύγχρονος ποιητὴς τῆς Γαλλίας René Char, πού γράφει γιὰ τὸ Γκίκα : «Θὰ προτιμοῦσα ἡ ποίησή μου νὰ εἶχε τὴν ἡλικία τῆς ζωγραφικῆς σας, πού πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δημόκριτου». Ἔτσι σωστὰ βλέπει ὁ René Char τὴ ζωγραφικὴ τοῦ Γκίκα.

Προσωπικὰ πιστεύω πῶς ἡ προσήλωση τοῦ ζωγράφου στὴν ἀλήθεια κάτω ἀπὸ ἓνα καθαρὸ γαλανὸ οὐρανὸ, ἡ ἔλξη του ἀπὸ τὴν ζεστασιά τοῦ βράχου τῆς Ἰδρας, πού τόσο

ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

ΓΚΙΚΑΣ

G H I K A

HELLENIC AMERICAN UNION

1973

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

I

ΣΠΑΣΜΕΝΑ ΚΛΑΔΙΑ 1937

Τέμπερα με αυγό σε ξύλο

75 x 120

BROKEN BRANCHES

Eggtempera on board

ΤΑΡΑΤΣΕΣ ΑΡΜΟΛΟΓΙ 1937

Τέμπερα με αυγό σε προετοιμασμένο ξύλο

35 x 70

TERRACES IN MASONRY

Eggtempera on panel

Η ΣΚΙΑ 1938

Τέμπερα με καζεΐνη σε προετοιμασμένο ξύλο

31 x 46

THE SHADOW

Caseintempera on panel

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΔΟΥ ΑΙΟΛΟΥ 1938

Μολύβι και Μελάνι

50 x 40 ½

CHEAP TOYS

Pencil and Ink

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΔΟΥ ΑΙΟΛΟΥ 1938

Μικτή τεχνική σε προετοιμασμένο ξύλο

Συλλογή : Μ. Κιοσέογλου

CHEAP TOYS

Mixed media on panel

Collection : Μ. Kiosseoglou

ΝΕΚΡΗ ΦΥΣΗ 1938
Τέμπερα σὲ προετοιμασμένο ξύλο
Συλλογή : Μ. Κιοσέογλου

30 x 45

STILL LIFE
Tempera on panel
Collection : Μ. Kiosseoglou

ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΕ ΛΕΥΚΟ 1938
Τέμπερα με ἀυγὸ σὲ ξύλο
Συλλογή : Γ. Λαδοπούλου

58 x 69

COMPOSITION IN WHITE
Eggtempera on wood
Collection : G. Ladopoulos

ΠΟΥΛΙΑ 1938
Τέμπερα με ἀυγὸ σὲ ξύλο

65 x 93

BIRDS
Eggtempera on wood

ΟΠΩΡΟΠΩΛΕΙΟΝ 1939
Τέμπερα σὲ μουσαμά

55 x 46

FRUITSHOP
Tempera on canvas

ΣΥΝΘΕΜΕΝΑ ΣΠΙΤΙΑ 1939
Τέμπερα με ἀυγὸ σὲ προετοιμασμένο ξύλο
Συλλογή : Ε. Βοΐλα

40 x 60

COMPOSED HOUSES
Eggtempera on panel
Collection : Ε. Voila

ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΕ ΜΑΥΡΟ 1939
Ἐγκαυστική σὲ ξύλο
Συλλογή : Γ. Λαδοπούλου

40 x 50

COMPOSITION IN BLACK
Encaustic on wood
Collection : G. Ladopoulos

ΥΔΡΑ ΚΑΜΙΝΙΑ 1948
Δύο σχέδια. Κιμωλία
130 x 211

HYDRA LANDSCAPE
Two drawings. Chalk

ΥΔΡΑ ΚΑΜΙΝΙΑ 1948
Τρία σχέδια

HYDRA LANDSCAPE
Three drawings.

ΚΗΦΙΣΙΑ 1950
Τρία πρώτα σχέδια. Μολύβι
95 ½ x 47 ½

KIFFISSIA
Three preparatory drawings. Pencil

ΚΗΦΙΣΙΑ 1950
Δύο πρώτα σχέδια. Μελάνι
88 ½ x 63 ½

KIFFISSIA
Two preparatory drawings. Ink

ΚΗΦΙΣΙΑ 1950
Ἐνα πρώτο σχέδιο. Μελάνι
38 x 80

KIFFISSIA
One preparatory drawing. Ink

ΚΗΦΙΣΙΑ 1950 - 1973
Τέμπερα σὲ χαρτί
140 x 480

KIFFISSIA
Tempera on paper

ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟΝ ΑΡΓΑΛΕΙΟ 1950
 Papier Collé
 52 ½ x 38
 A WOMAN AT A LOOM
 Papier Collé
 BRIC A BRAC 1953
 Μελάνι και ύδατογραφία
 21 x 14 ½
 BRIC A BRAC
 Ink and water colour
 ΗΛΙΟΙ 1953
 Μελάνι και ύδατογραφία
 21 x 14 ½
 SUNFLOWERS
 Ink and water colour
 ΚΗΠΟΣ ΜΕ ΜΥΤΕΡΕΣ ΣΚΙΕΣ 1955
 Χρωματιστά μολύβια
 21 ½ x 32 ½
 GARDEN WITH SPIKY SHADOWS
 Coloured pencils
 ΣΕΛΗΝΗ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΣΠΙΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΙΔΗΨΟ 1956
 Μελάνι
 70 x 50
 MOON OVER BUILDINGS IN AEDIPSOS
 Ink
 ΣΕΛΗΝΗ, ΜΟΥΛΑΡΑΣ, ΚΡΙΟΣ, ΑΣΤΕΡΙΣΜΟΙ 1957
 Μελάνι
 60 x 40
 MOON, MULETIER, RAM, CONSTELLATIONS
 Ink

ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ ΤΟΥ ΝΙΑΓΑΡΑ 1958
 Μελάνι
 62 x 48
 NIAGARA FALLS
 Ink
 ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ ΤΟΥ ΝΙΑΓΑΡΑ 1958
 Μελάνι
 66 x 47
 NIAGARA FALLS
 Ink
 Grand Canyon 1958
 ΕΞ ΣΧΕΔΙΑ Μελάνι
 21 x 41
 Grand Canyon
 SIX DRAWINGS Ink
 ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΠΟΧΕΣ 1959
 Τέσσερα παννό
 Τέμπερα σέ χαρτί
 218 x 100
 THE FOUR SEASONS
 Four compositions
 Tempera on paper
 ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ 1962
 Παστέλ
 53 ½ x 37 ½
 SANTORINI
 Pastel
 ΤΟΠΙΟ στήν ΤΥΝΙΔΑ 1964
 Μικτή Τεχνική
 38 1/10 x 56
 LANDSCAPE IN TUNISIA
 Mixed Media

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ 1964
Μικτή τεχνική
PLAYS OF LIGHT
Mixed media
50 1/10 x 62

ΦΥΛΛΑ 1966
Άκρυλικό σε χαρτί
LEAVES
Acrylic on paper
56 x 77%

ΜΑΙΑΝΔΡΟΙ ΔΡΟΜΩΝ 1966
Άκρυλικό σε μουσαμά
MEANDERING ROADS
Acrylic on canvas
173 x 272

ΤΟΠΙΟ ΜΕ ΠΟΤΑΜΙ 1966
Ύδατογραφία
RIVER IN LANDSCAPE
Water colour
24 x 35

ΗΛΙΟΠΟΤΙΣΜΕΝΟ 1967
Ύδατογραφία
SUNDRENCHED
Water colour
56 x 73 %

ΝΕΑΡΟ ΠΕΥΚΟ ΣΤΗΝ ΑΙΔΗΨΟ 1967
Ύδατογραφία
YOUNG PINE TREE IN AEDIPSOS
Water colour
65 1/2 x 50

ΤΟΙΧΟΙ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΝ 1968
Ύδατογραφία
CRUMBLING WALLS
Water colour
56 x 74 %

ΒΡΑΧΩΔΕΣ ΜΕΡΟΣ ΜΕ ΜΑΝΔΡΕΣ 1970
Γκουάς
ROCKY PLACE WITH WALLS
Gouache
51 x 31

ΧΑΛΙΚΙΑ 1970
Γκουάς
PEBBLES
Gouache
48 x 63

ΚΥΚΛΑΔΕΣ 1970
Μικτή Τεχνική σε μουσαμά
Συλλογή : Μ Ρακά
CYCLADIC
Mixed media on canvas
Collection : M. Raka
92 x 72

ΚΥΚΛΑΔΕΣ 1970
Μικτή Τεχνική σε μουσαμά
Συλλογή : Μ Ρακά
CYCLADIC
Mixed media on canvas
Collection : M. Raka
92 x 72

ΔΕΝΔΡΑ 1971
Σινική μελάνη σε κινέζικο χαρτί
TREES
Indian Ink on chinese paper
130 x 67

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΜΕΝΟ ΜΕΡΟΣ 1971
Ύδατογραφία
DESERTED PLACE
Water colour
59 x 71 1/2

ΠΟΤΑΜΑΚΙ 1971
Ύδατογραφία

71 ½ x 59 ½

STREAM
Water colour

ΔΕΝΔΡΑ 1972
Σινική μελάνη σέ κινέζικο χαρτί

72 x 95

TREES
Indian Ink on chinese paper

ΦΥΚΟΣ 1973
Άκρυλικό σέ χαρτί

278 x 100

RUBBER PLANT
Acrylic on paper

II

N. X. Γ. 1921
Έλαιογραφία

21 ½ x 13

N. X. G.
Oil on board

ΑΟΡΑΤΟΣ ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ 1941
Τέμπρα με καζεΐνη σέ χαρτόνι

70 x 50

INVISIBLE MIRROR
Caseintempera on cardboard

ΝΕΟΣ 1941
Τέμπρα με καζεΐνη σέ χαρτόνι

70 x 50

YOUNG MAN
Caseintempera on cardboard

N. X. Γ. 1942
Έλαιογραφία

61 x 46

N. X. G.
Oil on canvas

ΕΛΕΝΗ ΓΚΙΚΑ 1921
Έλαιογραφία

56 x 44

HELEN GHICA
Oil on canvas

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ 1942

*Ελαιογραφία
Συλλογή : Α. Τσάτσου

GEORGE TSATSOS
Oil on canvas
Collection : A. Tsatsos

ΝΥΣΤΑΓΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ 1943

*Ελαιογραφία σε ξύλο
84 x 64

DROWSY WOMAN
Oil on wood

ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ 1948

*Ελαιογραφία
80 x 60

ADMIRAL HADJIKYRIAKOS
Oil on canvas

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ 1948

Μολύβι

GEORGE SEFERIS
Pencil

ΘΑΝΟΣ ΒΕΛΟΥΔΙΟΣ 1954

*Ελαιογραφία

THANOS VELOUDIOS
Oil on canvas

ΔΥΟ ΦΙΛΕΣ 1959

*Ελαιογραφία σε μουσαμά
100 x 80

TWO FRIENDS
Oil on canvas

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Δ. ΠΙΚΙΩΝΗΣ 1963

Μολύβι

PROFESSOR D. PIKIONIS
Pencil

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ 1971

Μολύβι

GEORGE SEFERIS
Pencil

ΚΙΜΩΝ ΦΡΑΙΕΡ 1971

Κάρβουνο

KIMON FRIAR
Charcoal

ΔΕΚΑ ΣΧΕΔΙΑ 1929 - 30

*Από Προσφυγικές Μπαράγκες
Μελάνι

TEN DRAWINGS
Refugees' huts
Ink

ΕΞΗ ΜΕΛΕΤΕΣ Γυμνά 1955

SIX SKETCHES Nudes

III

Διάφορα Προσωπικά Ἐνθύμια
Ἐκθέσεις — διαλέξεις — ἄρθρα — ἐκδόσεις — καθηγεσία
Some Personal mementos of
exhibitions - lectures - articles - publications - teaching.

ΛΥΡΙΚΑ

Ἐπτὰ Λιθογραφίες γιὰ ἑπτὰ Ἑλληνικά ποιήματα. 1972
Ἐκδότης Ἀλέξανδρος Ἰόλας, Μιλᾶνο.

Περιορισμένου ἀριθμοῦ ἔκδοση σὲ χαρτί «ARCHES» :
100 ἀριθμημένα ἀντίτυπα καὶ 16 ἐκτὸς ἐμπορίου (Α - Π)

Ἄριθ. 1-25 : Ἑλληνικὸ κείμενο

» 26-50 : Ἑλληνικὸ κείμενο καὶ Ἀγγλικὴ
μετάφραση ἀπὸ τὸν P. LEVI

» 51-75 : Ἑλληνικὸ κείμενο καὶ Γαλλικὴ
μετάφραση ἀπὸ τὸν P. LEYRIS

» 76-100 Ἑλληνικὸ κείμενο καὶ Ἰταλικὴ
μετάφραση ἀπὸ τὸν S. QUASIMODO

Οἱ πρῶτες ἑπτὰ ἀπὸ κάθε σειρά ἔχουν τυπωθεῖ σὲ Ἰα-
πωνικὸ χαρτί. Σὲ δώδεκα ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα συμπεριλαμ-
βάνεται ἓνα « πρωτότυπο » σχέδιο.

LYRICA

Seven lithographs for seven Greek poems 1972

Editor Alexander Iolas, Milan.

Limited edition on Arches paper : 100 numbered copies
and 16 hors commerce (A - P).

Nos 1-25 : Greek text.

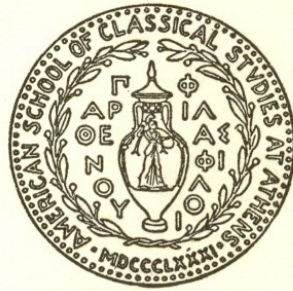
» 26-50 : Greek text and English translation
by Peter Levi

» 51-75 : Greek text and French translation
by Pierre Leyris

» 76-100 : Greek text and Italian translation
by Salvator Quasimodo

The first seven in each series have plates printed on
Japan paper. Twelve copies contain an original drawing.

AN
EXHIBITION
OF
BOOK ILLUSTRATIONS, PORTRAITS
THEATRICAL DESIGNS & TRAVEL DRAWINGS
1937 - 1972
BY
NIKO GHIKA
IN CELEBRATION OF THE REOPENING
OF
THE GENNADIUS LIBRARY

14 FEBRUARY - 7 MARCH, 1973

BOOK ILLUSTRATIONS

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΑΤΙ

1. Four issues of an avant-garde magazine published by Ghika and a group of friends, Athens 1937.
Works by Kandinsky, Paul Klee, Giacometti, Le Corbusier, Héliou, and excerpts from the writings of Jarry (*Ubu Roi*), James Joyce (*Ulysses*), Matila Ghyka, Ruskin, etc. were here published for the first time in Greece.

ANASTASIOS DRIVAS

2. Μιά δέσμη άχτίδες στο νερό. Athens 1937.
Frontispiece. Etching.

NOVALIS

3. Ποιήματα του Νοβάλις μεταφρασμένα από τον Γ.Ν. Πολίτη.
Kyklos, Athens, 1939.
Frontispiece.

GEORGIOS SPYRIDAKIS

4. Άντιγόνη. Ikaros, Athens 1956.
Frontispiece. Etching.

NIKOS KAZANTZAKIS

5. Όδύσσεια. Pysos, Athens 1938.
First edition.

6. Translation into French of fragments of the *Odyssey* by N. Ghika. Manuscript, 1940 - 41. The first translation of the work into a foreign language, later adapted and published by Robert Levesque, in 1948.
7. Thirty-five original drawings for the *Odyssey*. Pen and ink.
8. Preparatory drawings, 1937 - 1950. Pencil.
9. Letters from Kazantzakis to Ghika, 1944, relating to the drawings and the translation.
10. Reproductions of individual drawings, 1947 - 1954.
     A. G. Prokopiou, Πριμιτιβισμός. Athens 1947.
     Ποιητική Τέχνη. Athens 1948.
     Wake 12. New York 1953.
     Chicago Review. 1954.
11. *The Odyssey. A modern sequel. Translation into English verse by Kimon Friar. Illustrations by Ghika*. Simon and Shuster, New York 1958.

With the full series of the Ghika illustrations.

RENÉ CHAR

12. Preliminary drawings (1959 - 60) in gouache and wash for René Char's poem "Nous avons" in the collection "Manuscrits illustrés en hommage à Yvonne Zervos".

C. CAVAFY

13. Ποιήματα (1896 - 1933). Σχέδια του Ν. Χατζηκυριάκου Γκίκα. Ikaros, Athens 1966.
14. Original drawings in sanguine.

EDWARD LEAR

15. "The Courtship of the Yonghy-Bonghy-Bo" translated into Modern Greek by N.H. Ghika, with notes. *The Griffon*, no. 5. Gennadius Library 1968.

16. The manuscript and the original pen-and-ink drawing.

NIKOS GATSOS

17. Ἄμοργός. Ikaros, Athens 1969.
18. Four original drawings. Water colour.

LONGUS

19. Δάφνης καὶ Χλόη. Μετάφραση Ρόδη Ρούφου. Σχέδια Ν. Χατζη-
κουριάκου Γκίκα. Ikaros, Athens 1970.
20. Five original drawings. Water colour.
21. Four preparatory drawings. Water colour.

LYRICA ΛΥΡΙΚΑ LIRICHE

22. Seven lithographs for seven Greek poems. Alexander Iolas,
Milan 1972.
Limited edition on Arches paper: 100 numbered copies and
16 *hors commerce* (A - P).
Nos. 1-25: Greek text.
Nos. 26-50: Greek text & English translation by Peter Levi.
Nos. 51-75: Greek text & French translation by Pierre Leyris.
Nos. 76-100: Greek text & Italian translation by Salvatore
Quasimodo.
The first seven in each series have plates printed on Japan
paper. Twelve copies contain an original drawing.

GHIKA

23. Album in the form of a sketchbook. Alexander Iolas Gallery,
Milan 1972.
24. *Paintings, Drawings, Sculpture. Introduction by Christian Zervos.
Texts by Stephen Spender and Patrick Leigh Fermor.* Lund Hum-
phries, London 1964.

PORTRAITS

25. George Seferis, 1948. Pencil.
26. Frontispiece to *The King of Asine*. John Lehmann, London 1948.
27. George Seferis, 1971. Pencil.
28. Professor D. Pikionis, 1963. Pencil.
29. Kimon Friar. Charcoal.

THEATRICAL SETS & COSTUMES

30. ANDRE OBEY. *Don Juan*.
Directed by J. Saran. Marika Kotopouli Theatre, Athens 1939.
Design for set.
31. BERNARD SHAW. *Saint Joan*.
Directed by A. Solomos. Theatre Royal, Athens 1950.
Seven designs for sets and 32 costumes. Papier collé.
32. KARAGHIOZI
Music by M. Hadzidakis. Ballet by R. Manou.
Rex Theatre, Athens 1950. Teatro dell'Opera, Rome 1954.
Two designs for sets. Water colour.
Nine designs for costumes. Papier collé.
33. ARISTOPHANES. *The Clouds*.
Directed by S. Karantinos.
Theatre Royal, Athens 1951. Comédie Française, Paris 1952.
Sets and costumes. Gouache.
34. AESCHYLUS. *Prometheus Bound*
Production: James Eliot. English translation of Edith Hamilton,
with Choruses in Greek.

Herodes Atticus Theatre, Athens 1957. (At the performance, Edith Hamilton was made an Honorary Citizen of Athens.)

Programme cover.

35. STRAVINSKY. *Persephone*.

Text by André Gide. Choreography: Frederick Ashton.
Royal Opera House, Covent Garden. London 1961.

Two designs for sets. Water colour and gouache.
Eight costumes for the individual characters. Water colour.
One set of costumes for the "Shades". Water colour.

36. AESCHYLUS. *Prometheus Bound*.

Nine costumes designed for the Theatre of Anna Synodinou,
1967. Not produced.

TRAVEL DRAWINGS 1958

NEPAL

37. View of Square, Bhatapur. Water colour.

38. Katmandu. Felt pen.

39. Pashupatinath. Felt pen.

JAPAN

40. Scene from the Kabuki theatre. Brush.

41. By a river. Felt pen.

42. Moss Garden. Felt pen.

HAWAII

43. Pali Pass. Felt pen.

44. Kawila. Felt pen.

45. Palm Trees. Felt pen.

INDIA

46. Sixteen original drawings. Brush and ink on Nepalese paper.

47. *India*. Ikaros, Athens 1959.

Album of 12 reproductions of drawings with an introduction
by Ghika.

Published in Greek and in English. English translation by
Patrick Leigh Fermor.

Numbers 1, 4, 6, 7, 8, 9, 14, 16, 20, 23, and 24 have been
presented by Niko Ghika to the Gennadius Library.

